

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében. Egyes szám ára 5 kr. o. o.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordai utca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasensteint és Voglert (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstrasse 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetési felhívás

„KOL. KÖZLÖNY“ 1873-iki évfolyamára.

N. t. olvasóink kívánatainak eleget teendő, lapunkat már 1872 szeptember 1. óta egész nagy iven adjuk ki mindennap. Szeretünk jeles munkatársakat az ország fővárosában, itt Kolozsvárt és a vidéken s így napról napra érdekesebbé igyekszünk tenni lapunk valamenynyi rovatait: főczikkjeinket avatott tollú íróktól kapjuk, s a napi kérdéseket azonnal tárgyaljuk; gondoskodunk szép távozatról (már az év elején megkezdjük jeles tollú t. belmunkatársunk Komáromi Ferencz Bánffy Dénes című valóban érdekes történelmi korrajzát), eredeti táviratokról; ezután is legbővebb újdonsági rovatot adunk és semmi érdekes bel- és külügy nem kerül el figyelmünket. Tapasztaljuk az olvasó közönség pártolásának fokozatos gyarapodását, s így csak arra kérjük t. előfizetőinket, méltóztassanak megrendeléseiket lehető gyorsan megtenni.

Előfizetési díj: egész évre 12 ft. o. o.
félre 6 „ „ „
három hóra 3 „ „ „

A „KOLOZSV. KÖZLÖNY“
szerkesztősége.

A testvéri kézfogásra alkalom nyílt.

+ A politikai pártok közeledésének szükségéről, fusióról, új pártalakulásról szólni, egy időre túlhaladt álláspont; de a nemzetiségi ellentétek kiegyenlítésére gondolni e téren a szakadást áthidalni minden alkalmat meg kell ragadnunk, s ép erre kínálkozik egy kedvező alkalom a Királyföld újra szervezésekor.

A románokközül még a legtulzóbbak sem merik mereven tagadni azt, hogy a magyar és román nép egymáshoz szoros csatlakozásra van utalva; a mérsékeltbbek ezt nyíltan elismerik, hirdetik.

Legújban az erdélyrészi román sajtó méltánylással emlékezik meg a magyar lapok megatartásáról a szász tulkövetelésekkel szemben; hangsúlyozza azt, hogy az ország javára csak az vezethet, ha valamenynyi tényezője az államéletnek összehangatosan közreműködik, ha nem kérdik ugyanazon egy állam polgáraitól, ki, melyik népfajból ered? ha a polgárosodás javadalmait nem veszi egyetlenegy igénybe, kínai fallal zárva el másokat azok élvezetétől, hanem valódi testvériséggel fognak kezdet, hogy teljes erejükből dolgozzanak az egészért, melyet „államnak“ neveznek, s a melynek fejlődése, gyarapodása mindnyájuk érdeke.

Valóban ez elveknél hódolva, a korszellem utmutatását követve, a jogegyenlőséget biztosító törvényeink alapján nem nehéz a mérsékelt románokkal szemben az érintkezési pontokat feltalálni, s erre mondjuk mi, hogy jó alkalom a Királyföld újra szervezése.

Ha a szászok german bölcsődnél ringatva csupán maguknak óhajtanak biztosítani minden jogot, s ezért az újabb kiváltság képességétől sem riadnak vissza, ám állítsák

evvel szembe a királyföldi román és magyar polgárok méltányos igényeit, törvényadta jogait; ezekhez méjünk az exclusivitas postulatumait s akkor kiderül, mi lehetséges, mi tulzott, tehát meg nem adható, — visszautasítandó.

A második és fő próbakö a követelések megbirálásánál az állam érdeke, mert hát csakugyan azt kell az ujrászervezésnél elérnünk, hogy a Királyföld valamenynyi polgára contentálva legyen; abból mi jó sem hárlunak az ország fejlődésére, ha a kisebbség jogokkal tulhalmoztatnák, a többség pedig a jogfosztás keserű kelyhét kellene hogy ezuttal is őrítse.

A privilegiumok tejbe-vajba fűrésztésének mi az eredménye, látjuk; okuljunk, s ne csak a terhekből, de a javadalmakból is jusson ki mindenkinek a maga része; mert arról csakugy meglehetünk győződve, hogy ha a szász tervezet lényege életbe lép, mostoha osztályt tesznek a Királyföld más lakosai közt.

A törvény által kellően nem korlátozott szász tulhatalom ép az államra nézve teremne keserű gyümölcsöket; közvetlen ugyan a királyföldi nem-szászajkuak éreznék a nyomás súlyát, de végeredményében a magyar állam erőit apasztaná az igaztalanság, egy erős tényezőt kitérülne az activ működők közül, midőn a jogegyenlőség indokolatlanul korlátoztatnák ott is, hol századok óta kellene virágoznia, gyümölcsöznie a magyar állam és nem egy elbizakodó coteria javára.

Itt az alkalom, hogy a magyar kormány és törvényhozás megmutassa, mily részrehajlatlan kézzel tartja az osztó igazság mérlegét; ez a románok bizalmát állandóan felénk fordítaná, s a jól felfogott szász érdekeknek sem ártana, a magyar államérdekeknek pedig nagyon sokat használna.

Nem kívánja senki azt, hogy a művelt szász arról lemondjon, mi civilisált államokban a befolyás és irányadás alapja, tényezője; de azt követeljük meg, hogy ugy vagyoni, értelmi tőkájukat, társadalmi műveltségüket az egész Királyföld javára fordítsák, s ne csupán saját fajuk emelésére; azt meg sehogy se engedjük meg, hogy hatalma tényezőit mintegy súlylyul rakja a gyengébb vállakra, s az által az eddig is háttérbe szorítottak haladását absolute lehetlenné tegye.

A multak bűneit expiálni kell, a vert sebeket ha maguk be nem gyógyítják, legalább az orvosló kezet nem szabad visszatartaniok.

Cultur állapotaikra büszkék! fennen követelik a vezérszerepet!

Ha ez így van, ha az, mit birnak valódi kincs és nem értéktelen fém, nincs szükségök kiváltságpótlékra; ekkor kötelességük a vezérlendöket az előre menetelben kalauzolni; ha a dicsekvés nagyrészt elbizakodáson alapszik, a kiváltságot sem fogják megvédelmezhetni, a gyeplőt előbb-utóbb kiejtik kezökből. Ezért legyenek méltányosak, használják fel ök is az alkalmat a kézfogásra és ne állítsák a dolgokat elére. minek kárát vallaná a Királyföld minden népfaja, a szásztot sem véve ki.

Fiók-egyleti gyűlés.

Csik-Pálvalva, jan. 4. 1873.

Mult hó 19-én fiók-egyleti elnök, méltóságos Eránosz Jeremiás cz. kanonok ur felhívására Csik-Szépvizen a községi iskola nagyobb termében megjelentünk. Elnök ur ö méltósága megnyitó beszédében hosszasan körvonaloza azt: hogy csak ugy lendítheti a tanügyen, ha a tanító urak megértvén a kor szavát, sorakoznak, minden a paedagogiai elvekben felmerülő legkisebb aggályt tüze-

tesen is megvitatnak, s azon stadiumra érlelnék, hogy az a czélunk tökéletesen megfelelő legyen.

Csik-szent-domokosi tanító Sat a Mihály ur felolvasást tartott a földrajzból, mely figyelmünket méltán magára vonta; majd a balábányai tanító Veres Zsigmond megjegyzé, hogy nekük ily összejövetel alkalmával inkább a gyakorlatra, mint az elméletre kell nagyobb súlyt fektetnünk s egy-szersmind kérte a felolvasást tartó urat, sziveskedjék ezen elméleti felolvasást a gyakorlatnál is, ha nem is tüzetesen, de legalább igen röviden megmutatni.

Az irvoalvasásból Márkos János tanító ur volt felhiva; de miután elodázhatlan körülmények miatt a gyűléstől távol volt, Csiszér Pető kéretett fel annak gyakorlati kezelésére. Végül Boga Bálint tanító, a természetantból minta-tanítást tartott.

A kolozs-dobokamegyei tanító-egyletnek hozzánk áttett néptanítói vándorgyűlés alapszabályai és felhívása olvastattott fel; a csatlakozás elhatározatott, csak a fölött támadt vita, vajlon választás vagy ajánkozás után menjenek-e fel az illetök? Ennek tárgyalása és megállapítása a nagy gyűlésre halasztott.

Továbbá egy nevelői szaklap mutattattott be, melyet erdélyi püspök Fogarasy Mihály ö excellentiája az egylet számára megrendelt; az egylet ezt nagy köszönettel vette, s egyuttal elhatározta, kéretnek meg ö excellentiája, hogy méltóztasson oda hatni, miként ezen lap minden egyházmegye pénztárából a tanító számára hozattassék meg.

Boga Bálint ur, kit a nagyméltóságú vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur érdemei elismerésül a gy.-újfalvi felső népiskola természetrajz, anyanyelv és történet tantergyak tanárává méltóztatott kinevezni, az egylettől bucsut vett; megköszönte a fiók-egyletnek iránta tanúsított bizalmát, s kérte, hogy a távolba se feledkezzenek meg róla, ezután egyleti jegyzői állásától is visszalépett.

Ezen férfiban f. egyletünk egy hü és derek tagot, Szépviz községe pedig egy jó tanítót veszett; de elömenten örvendünk s kívánjuk, hogy valamin eddig, ugy ezután is lebegjen a haza szent ügye szemei előtt, s a gonosz ármánykodásokat a lehetőségig előtérbe lépni ne engedje; kitartó erőt adjon neki a népoktatás nemtöje.

A jegyzői állomás megüresedvén, közakarattal a csik-rákosi közkedvessegen álló rendes tanító, Kis Antal választott meg; de ez halmaz teendő miatt visszalépvén, a tanítók bizalma Boga János tanító urban özpontosult, s így ez utóbbi lett a f.-egyleti jegyző.

Az ülés véget ért d. u. 2 órakor. Nem hagyhatom érintetlen, miként a jó karozos ürtetés mellett felköszöntések történtek, jelesen: a közoktatási miniszter ur ö excellentiájára, közvetlen elődeért és a halhatlan boldog emlékü Eötvös békés nyugalmáért, végt pedig g nagyságos Antalfi Károly királyi tanácsos tanfelügyelő urnak egészségesen tartó hosszas életéért.

Csiszér Pető, s. k.
csik-pálfalvi községi tanító.

Jelentés

a kolozsvári jót. nőegylet választmányának
január 3-án tartott üléséből,

1 A Br Rák Ádámné és más emberbarátok által ajándékozott mitáryakból rendezett Tombolajatekról elnök Gr. Teleki Domokosné beadja jelentését, mely szerint az összes bevétel 746 frt. 25 kr. — az összes kiadás 81 frt 1 krajczár loven, tiszta bevétel maradt 665 frt 24 kr és 1 drb egyes arany. A választmány szives köszönetet mond az ajándékozó nemes emberbarátoknak áldozatukért, ugy a rendező bizottmánynak és jelenő elnöknek buzgó fáradozásokért, mely szerint ez ügyet oly szép sikerrel intézték.

Felülfizetéseket tettek ez alkalommal Kohn Sándorné 1 frt 25 kr. Főhadnagy Radnótfai 1 frt. Kozma Istvánné Miksa Rozália 5 frt. Kis Sándor 3 frt. Gábor Antalné 1 drb egyes aranyat. Karvázy Gyula 8 font mili gyertyát, Tamasi testvérek pedig a díszítéshez szükséges kelmeket.

2 Másodelnök Kriza Jánosné, mint a karácsoni ajándék kiosztására kiküldött bizottmány elnöke jelenti, hogy a választmány korábbi határo-

zata szerint a gr. Nemes Janosné 100 frt e czéla rendelt adományán kívül még küldött a bizottmányhoz Zsigmond Elekne 120 kenyeret, Br. Bornemisza Ignácne egy nagy kosár füstölt húst. E három reudbeli adományból 124 szegény részeltett karácsoni ajándékban

3. Salamon Andrásné az egylet részvényes tagjává lett.

4. br. Márja 1 frt kegyes adománnyal járult az egylet pénztára gyarapítására.

5. Özy. Gr. Bethlen Józsefné 24 rendbeli új leánygyermekeknek való ruházatot küldött a ruházati segedelmezést vezető bizottmányhoz 16 reudbeli ruházat ki is osztatott. A választmány hálas köszönetet nyilvánítja a nemes grófnő iránt szüvedő embertársaink érdekében tanusított áldozat készségeért.

6. Nagy Péterné több rendbeli viseltes ruhadarabot adott át a ruházati segedelmezést vezető bizottmánynak szegények között loendő kiosztás végett.

7. A választmány intézkedett, hogy egy szorgalmas szegény tanuló a folyó isk. évben kenyérel ellátassék.

8. Három folyamodónak szivesr mindenkorra 9 — nyolcznak havi részletekben kiadandólag 94 —, együtt 103 frt segedelem utalványoztatott.

Kovácsi Antal
titkár.

Legújabb táviratok.

Bécs, jan. 7. A „Pr.“-nek egy prágai távirata jelenti. A zbiröwi lakosság közt azon hir terjesztettet el, hogy Strousberg Zbirowot 4 és fél millióért eladta Napoleonnak.

Berlin, jan. 6. A „Nordd. Allg. Ztg.“ a „Czas“-nak, mely a Grammont-féle leleplezések következtében Németországot jogosítottnak nyilatkoztatá arra, hogy Ausztriától újabb békekezességeket kívánjon, — azt válaszolja, hogy Németországnak nincs szüksége ily kezességekre. A legjobb kezességet Austria-Magyarország helyesen felfogott érdeke szolgáltatja, valamint azon örvedetes körülmény, hogy ezen birodalom vezetője amaz érdekeket jól ismeri és csak azok által engedti magát vezettetni.

Berlin, jan. 7. A képviselök házában a belügyminiszter Laskernek és Virchownak a közelebbi cabinetváltozások iránt tett nyilatkozataira ezt válaszolá: Bismarck az elnökséget egyedül munkaterének megkönyebbítése végett tölto le; ö azonban megmarad a miniszteriumban és bebizonyitandja, hogy Porosz- és Németország történelmi fejlődését sziven viseli. Roon is elfogadta a kerületi rendtartást mostani szerkezetében; így tehát nincs rá szükség, hogy új programot terjesszen elő, mert ö marad az, ki volt eddig.

Róma, jan. 7. A pápa a nagy irlandi küldöttséget fogadván, dicsérte az irlandiak ragaszkodását. Az olaszországi katolikus ifjuság feliratára ezt válaszolá a pápa: Minden félelem nélkül harczolni kell a nyughatatlankodók ellen. Ö imádkozik Olaszország azon részéért is, mely letévedt az egyenes utról, és feledi azon ország nagyságát, mely nem áll sen a kívánt egyetértésben, s melynek magatartása senkinek sem szolgál előnyére.

New-York, jan 6. Bolivia elnöke, Morales, ki részeg állapotában fenyegető szavakat ejtett ki a törvényhozás ellen, e miatt unokaöccse által meglovett. Az új elnök mar megválasztatott.

Miként neveljük gyermekeinket?

I.
A férj, a hol eszt, eröjét, ügyességét, bátorságát és kitartását, szóval: hol mind ama tulajdonokat, melyeket a római a „virtus“ szóban olvasztott egygyé, fel kell használnia: ott helyét fogja állani!

De mihelyt a szép és magasztos eszmék kérdése lép előtérbe; mihelyt a nevelés terén merülnek fel életrevaló eszmék: a nő feladata veszi kezdetét, hogy a keletlyt felelevenítse, a szivet lángra gyulassa és a lelket kitartó munkálkodásra serkentse.

Ha a férfiban az erő és ész forrását ta-

láljuk, — a nőben a megfeszült szeretetet karoljuk át. Ha a férj, természetadta hatalma és tehetősége miatt a család fejét képezi, — a nő a gazdaság alólyal; mert szavának bijával s szívének, lelkének összes, kimeríthetetlen kincseivel boldogságra, édenre varázsolja létünket és kedves családjunkat!

A nő társadalmi hivatása — mely a családban kezdődik — nem kisebb a férjénél.

Ő a családi körben leli fel lezszentebb jogait és társadalmi, családi kötelességeit. Véghetetlen a tér, mely számára itt kínálkozik! Ő alkotja erkölcsi életben a jövő társadalmát, a mennyiben az ő gondos ápolása és nevelése alatt nő fel az ifju nemzedék — a társadalom számára.

Gyöngédség, kellem és szeretet! E háromszóval áll ama szellemi korona, melyet a nő fejére Isten tőn s melylyel gyógyítani, vigasztalni, szeretetet osztani képes!

„Der Menschheit Würde ist in Eurer Hand gegeben;

Sie sinkt mit Euch, mit Euch wird sie sich heben!“

Schiller eme jelentőségű szavait bátran alkalmazzuk a nőre is, mert ha az emberi nem haladása és nem sorsdéli kérése nagyjából a családi köleszős benyomásoktól függ; akkor a nő állását a családi és társadalmi viszony fejlődésében nem lehet, nem szabad másodrendű tényezőnek tekintnünk.

Főbb hivatása mindenesetre a gyermeknevelés!

Gyermeket nevelni nem oly könnyű, mint azt sokan hinni és állítani szeretik. Mert ehez a szülőnevelő részéről mindenképp jól kipróbált elvek, vizsgálat, türelem, élettapasztalat és emberismeret; őralom és általában mindazon tulajdonok kívánatainak, melyek a nevelőt — az anyát — oly példányok tünetsék fel: kiől a gyermek szokásait, érzelmeit és ama tulajdonokat sajátíthatja el, melyek javát és boldogságát mozdítják elő.

Mindaz a mi kor felvilágosodottságánál nem csekély feladat!

Lássuk azonban mostmár a szülő-nevelő feladatának nehézségeit, messzire kiágazó kötelességeit és felelősségének nagyságát.

A gyermekot oly állapottal bizza reánk az isteni gondviselés, midőn a vétkes ösztönök és vágyak a zsenge szívében még nem foglaltak helyet; midőn abban a rosznak még árnyéka nem vetett gyökereket; midőn lelkük még szabad és független s a vádakat igazató gyötrelmei még távol vannak; midőn kedélyök még vidám és nyugodt, s gond nélkül arcukon az ártatlanság szerény pirja vonul át; szóval: midőn azok a világot, annak tévelykeit, csibjait és büneit még hűből sem ismerik.

Es ez ártatlan teremtmények a miénk. Reánk bízattak azok, hogy megőrizzük lelkük ártatlanságát, szívük szűies tisztaságát; hogy akként és úgy helyezük őket a világba, miként az csibjaival már meg se ártathassanak nekik!

Es itt relik a szülő, az anya legfontosabb, legszentebb — de egyszersmind legnehezebb kötelessége.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy örködni vagyunk hivatva e gyámoltalanok felett, nehogy azok a csábítás áldozataivá legyenek. Gondolatukat, akaratukat, kívánalmaikat és cselekedeteiket figye-

lemmel kell kísérnünk; mert egy ballépés — és a gyermek ha nem is örökre mehetneklenül, de bizonyára sok időre el van veszte.

„Fiatal korában hajtsd a fát!“ szoktuk mondani. Ez áll gyermekeink nevelésénél is.

Schiller szerint: „A kiképzés iránya, melyet a gyermek legkorábbi ifjúságában nyer, határozza meg jövődö gondolkodás és cselekvés módját!“

Sőt Götthe és Lamartine nem egy ízben emlegetik műveikben, hogy kedélyük nagyobb részét anyjuknak köszönhetik.

Idé vázólag mondja Fenelon, a híres francia nevelő és kedvelt szónok: „Mi lesz a gyermekből, ha az anya már kezdettől roszul neveli azt?! Hisz az ember kiesapongásai nagyobb részt a nevelésből származnak, melyet anyjától nyert!“

A példa, a benyomás, a kiképzés és a nevelés iránya a gyermek jellemét alkotja

Ez lesz lelkének erkölcsi alapköve, melyen később képzelőtehetsége az ítélés törvényeit és a cselekvés messzire ható okait kezdő együvé szőni s tovább építeni.

Olyan a példa, mint ama mag, melyről a nevelők legünnepeltebbje, Pestalozzi így szólott: „Kerjen ki síromon innen vagy túl, az mindegy; de hogy kelné fog és használni, azt istenem hűnem engedni s e hitben halok el...“

A nevelés alapja — a szülői szeretet.

Csikváry Jákó.

Magyarország közgazdászata 1872-ben

II. Ipar- és kereskedelem.

A jelentékenyebb alkotások közt e helyett első sorban az ipar-zabadságot meghonosító ipartörvényt kell említenünk. Kis és nagy iparunk e törvény életbelépte előtt is elég szabadon fejthette ki képességét; de a társulás terén kívánatos pozitív alkotásokra mégis szabályzó törvény vala szükséges.

A cözehet ipartársulatok váltják föl. A megindítás, a szervezés és folytonos buzdítás érdeme ez irányban az országos iparegyesületet illeti meg. Ennek meghívására csakhamar az ipartörvény kihirdetése után egy országos közgazdasági gyűlés tanácskozott fővárosunkban s első sorban a kézműipar hanyatló állapotát vette tárgyalás alá. Egyik hatékony orvosszerű olyipari szövetkezetek létesítését javasolja, melyek a kézműiparosoknak a hitelt és a nyersanyagok olcsó beszerzését megkönnyíték.

Sem az ipartársulatok, sem a szövetkezetek nem találtak meg még a talajt, melyen az associatio erejét termékenyen hasznosíthatják; de egyes buzgó iparosok valóban ádásos tevékenységet fejtenek ki úgy a saját, mint a társadalmi terén. hogy a kézműiparosokkal t z összműködés fontosságát s az iparos szakoktatás üdőségét megértették. Es e buzdításnak gyümölcsét az ország különböző vidékein szép számmal látjuk feltűnődni, egyrészt az emlelt szövetkezetek alakulásában, másrészt azon tényben, hogy az iparos osztályok képezésére megfelelőbb iskoláink egyre szaporodnak, s az ifjúság tömegesen tödül e tanintézetek felé. Továbbá néhány vidéki városban ki-

emeri élet első alapja nem a személyes méltóság tudatában s a szabadság érzetében állana. Az ő irányukban az urak úgy viselik magukat, mint valamely földbirtok irányában, semmi mást sem kívánván tőlük, mint egy havi jövedelmet, mely arányban áll a minden egyes rabszolga számára kijelölt értékkel. Porto-Rico szigetében néhány év előtt egy 800 piaster áru rabszolga köteles volt urának havonként 12 piastert fizetni. Ez nagy jövedelem volt, azonban ott vannak a halandóság esélyei is, a betegségből és gyöngéledésből eredő értékvesztések. Midőn a néger életkorában előrehalad, minden 10-ik évben tulajdonosa tartozik a rendőrséghez menni, hogy értékének kevesbitését megszábhassa. Ezen kötelezettség azért van rászabva, hogy a rabszolgának ne kelljen erején túl dolgozni, s hogy az saját nyerevényének fölölegéből bármely életkorban megszerezhesse saját felszabadításának árát. Azon mérvben, a mint neki munkája vagy iparüzése által sikerül valamely megtakarítást eszközölni, azt gazdájához viszi, s ez utóbbi, ha az csak néhány reálból állana is, nem utasíthatja vissza annak elfogadását s az annak át vételéről bizonyítványt tartozik beírni rabszolgájának könyvecskéjébe.

Megható látvány, egy embert egész életén át dolgozni látni, hogy ekkép kifizethesse saját igaztalan váltásdíját, azonban reá nézve valami erkölcsi és szép dol g is van abban, hogy a vagyoniok legnevesbiket, a szabadságot, a munkának s a kitarításnak köszönheti. Gyakran valamely nős néger inkább akarja hitvestársát szabadítani fel, mint önmagá, mivel a születendő gyermekek az anya állapotában osztozván, ő egy csapással összes gyermekeit felszabadítja. Néha valamely nős rabszolga marad, saját szabad családjának közepe. Saját szolgálk, a néger Santia: o erre például szolgálk; ő nyert a sorsjátékon (a sorsjáték az állam jövedelmének egyik ága a spanyol gyarmatokban), s ezt neje felszabadítására használta fel,

állítások rendezettek, a melyek iparunk haladásáról örvendetes tanúságot tettek.

A kis iparosok anyagi erejét saját szövetkezeik hiányában, a takarékpénztárak vannak hivatva támogatni. E pénztézetek egyre szaporodnak az országban és, bár természetök ellenére, földhitelt is nyújtanak, a kézműiparunk is juttatnak elégséges, de nem mindig kellőleg olcsó hitelt.

A nagy ipar aránylag kedvezőbb viszonyok közt működött mint 1871-ben, azonban a rosz termés és kedvezőtlen pénzvizonyok folytán nem birt erőteljes működésre felvergődni.

A lisztipar, a hazai iparunk egy időben díszje, megfozott erővel s reducált tevékenységgel élte át a mult évet. Két nagy fővárosi malom: az Unió- és királymalom liquidált és e szerint csak tíz dolgozott, de ez sem teljes erővel. A vidéken is több malom részint beszüntetve, részint megszorította az őrlést. Innen van, hogy Pestnek kellett a vidéket a szokottnál nagyobb arányban liszttel ellátni. A gabna áraközben-közben oly magas árt ért el, hogy lisztünk nehezen állhatta meg a versenyt a külföldi piacokon. Mindezen kedvezőtlen tényezők dacára a hazai malomipar ki kezd lábadni a lappangó crisisből; mit részvényeiknek egyre javuló árfolyama is visszatükrözött.

A lisztiprodució tavalyi nagysága pontos számában nem mutatható ki még e perczen; de észszben föltehető, hogyha nem éri is el az 1871-iki eredményt, meg fogja haladni legalább az 1870-ikévit. 1871-ben a liszt kivétel két millió vámmázsára ment, mintegy 20 millió forint, 1870 ben 1.800.000 mázsára 16 millió forint értékben. A kivétel, miut említők, e magasságot alig érte el tavaly, de a nagyobb lisztkészlet itthon találta föl a fogyasztókat.

Mint a lisztkereskedésre nézve igen nevezetes tény, följegyzendő a lisztözsdeinek megnyitása s a liszttypusok szerinti árszabások behozatala.

A szeszipar sem sorolhatja a mult évet a szerencsések közé. A szesz ára és pedig részben a nyers anyag drágasága miatt, oly magas volt, hogy kivételre nem gyárthatak, benn pedig korlátozva volt a kereslet.

Oktober havában Magyarország és Ausztria pénzügyi biztosai s meghívott szakférfiak a szeszajlóra nézve új kiszabási alapot hoztak javaslatba, a mely szerint különösen a mérőkészülék eventuais alkalmazása vétkes eszközölkbe. A hazai szesziparosok a javasolt módot veszélyesnek tartják szesziparunkra nézve s ettől eltérőleg az adóengedte tervezetét kéri a törvényhozás által érvényre emeltetni.

Cukoriparunk mult évi állapota sokban hasonlító a cseh- és morvaországéhoz, leszámítva természetesen a gyárbeli túltengést. De a mennyiben ez iparágunk legnagyobb részt a világpiac conjuncturától függ, és sem a mi repánk nem dusabbsem hitelünk nem könnyebb, mint a monarchia más államáé, ennél fogva mindaz, a mi az egész monarchiáról a cukorgyártást illetőleg áll, tüztesen Magyarországra nézve is teljes érvényre bir.

A megelőző campegneban termelt 3 23e.000 mázsa nyerscukorból Ausztria- s Magyarország 1871—2-ben mintegy 1.200.000 mázsát vitt ki

saját bátorságában és szorgalmában bízván, hogy idővel önmagát is megválthassa. Általában nagyon ritkán történik, hogy a városbeli néger, már akár munkás, akár bérszolga, néhány év alatt fel ne szabadítsa magát; ha csak szorgalmas és rendes életű, ezeken inkább ura saját életének, mint hiszik. Ezért az ezen kategoriabeli négereknek több mint $\frac{2}{3}$ -da volt már szabad 20 év előtt, s azoknak egy része, kik nem voltak szabadok, megvetett egy oly szabadságot, melynek folytán meg kellett volna nekik válni oly családoktól, melyeknek kiegszítő részei gyanánt tekintik magukat. Jelenleg a politikai események, s az idők haladása már majdnem befejezték, közvetelt eszközök, s részleges műveletek által ama művet, melyet Spanyolország — ezen iraszágot ki kell neki szolgáltatnunk — már régóta előkészített, mely iránt azonban, dicsőségére szolgálk volna, nagyobb mérvben lépni fel kezdeményezőleg, nem humanitási vagy vallási kötelességek, hanem a mindenkire nézve szent jog alapján.

Cubában folyvást a legszelidebb s legjobb indultu bizalmasság létezett a rabszolgák s a gazdák közt. Szerencsések lennének mi Európában, ha hasonló érzelmek uralkodnának az urak s a cselédek, a munkaadók s a munkások, a főnökök s az alkalmazottak közt! Volt nekünk egy agg néger nő szolgálk, ki egykor azt kérte tőlünk, hogy fizessük ki előre bérét. „Gazdám számára kérem ezt — mondá; — szegény gazdám nem gazdag, neki pénzre van szüksége: ha önök pénzt adnak neki, én jobban fogok önöknek szolgálk.“ Ezen gazda, kinek szolgálja ekkép bérét szolgálk, egy aranyműves volt St. Jean városában. E ezen agg szolgálköt ugy birtoklá, mintegy fuzge éket kibolijának jövedelméhez, s leányának egy 16 éves epedő fekete szemű s korall ajku fiatal mestiznek, két izmos és szép néger kepező nőhozományát, kiket nagyanyja hagyományozott reá. Mi az angol ház pompás vendégszeretetének elje helyez-

a nélkül, hogy a belfogyasztás hiányt szenvedett vagy a cukor ára rendkívüli magasra emelkedett volna. Az 1872—3-ki productió pedig még sokkal nagyobb lesz s legalább 3.300.000 mázsára fog rugni. Már eddig a belfogyasztás némi növekedését is számba véve, nem lesz a monarchia cukoripara képes a tultermelésnek keletet biztosítani, mert külföldön a répa igen jól fitetett; a cukorgyártás mindenütt nagyban emelkedik; gyarmati cukorban is rendkívüli a tultermelés; végre pedig folyvást alászált az agó, a minélfogva a kivitel épen-séggel nem jutalmazó.

Az ipar sok egyéb ágáról az edligiekhez hasonló, nem épen örvendetes adatokat kellene regisztrálnunk; csak a bányászatban és vasiparban dicsekedhetünk s ép előrehaladással. A bányászatban az első s kitűnő helyet a széntermelés foglalja el.

Áttérve a kereskedelemre, a részletekbe hatolás nélkül is föl fogható, hogy az a silány termés és kedvezőtlen kiviteli conjuncturák folytán csakis passiv lehetett. Tüztesen bizonyítja ezt különben azon hivatalos kimutatás, mely a magyar-osztrák monarchia külkereskedelmi forgalmát a mult év első kilenc haváról, januártól sept. végeig, számszerűleg előadja.

A kimutatás kevésbé örvendetes eredményeket tünet elő. A behozatal emelkedett ugyan mintegy 38 millió forinttal, de az emelkedést részben oly gazdasági termékek tömezes behozatala okozta, melyekkel külföldben is szoktuk a külföldet ellátni. De még kedvezőtlenebb képet nyújt a kivétel. Az 1871-ikihez képest a folyó év kezdetétől fogva folytonos hanyatlást látunk, annyira, hogy a 9-ik hó végén a csökkenés már 72 millióra, tehát az összes kiviteli érték 25%-ára rugott.

A kivételnél emelkedést mutat: kávé, déli-gyümölcsök, dohány és dohánygyártmányok, rizs, liszt, komló, állatok, bőrok és prémek; sör, bor és szesz; zsirnemek, szerszámfa, kőszén és csont.

A kivételnél ellenben csökkenést mutatnak a cukorliszt és finomított cukor; kerti s mezei termények (40 millióval) ökrök, juhok, sertések, sör és szesz; vegyészeti anyagok, vasuti sínek; a legtöbb szövő anyagok, fonalok és szövött árak stb.

A mi örvendetest a mult évről a kereskedelmi ügyet illetőleg regisztrálhatunk, az is inkább csak egy a multból átvitt és a jelen évben teljesedést áhító remény, értjük a kereskedelmi codex munkálata vételét és életbeléptetését.

E napokban is főbb vonásaiban ismertette volt a javaslat, illetékes szakemberek becses tárgyalási alapot látnak benn; ámde ha teljesen elköszült volna már a javaslat, ki kezkeskedhetik jelen törvényhozási viszonyaink közt a legsürgősb és akár legegyszerűbb törvényeknek is a kellő időben megalkothatásáról.

Ugyancsak a törvényhozás „legyen!“ szavára vár az utóbbi időkben nagyon sürgetett közraktári rendszer. Mi is sürgettük ez intézmény életbeléptetését és támogatni fogjuk az ügyet ezenül is; mert nemcsak fontosnak tartjuk a közraktarakat kereskedelmünkre nézve, hanem késedelem nélkül életbeléptetendők is. Teljes nagyságban föl fogjuk a veszélyt, mely forgalmunknak és keres-

tük egy havannai ültetvényesét. Valóban, nem avért meg az ember az új világba, hogy ott ujra feltalálja London fényűzését, s az angol hallok szokásait. Yuan senor a cubai sziget lakós jellgo volt, ereiben spanyol vér s egyszersmind benszü-lött vér folyván. Ama faj, melyet Columbus Kristóf a szigetben talált, s mely csak keveset különbözött a Caraiok fajától, — bármit mondjanak is — nem lön teljesen megsemmisítve.

Soha sem enyészik el valamely benszü-lött faj a nélkül, hogy a hódító fajban saját vérenek valamely részét ne hagyja maga után. A vérétszállítás a szabad egybekelések által eszközöltetik. A cubai monterok, vagy körülbelül fehér falusi lakosok, a porto-ricói gibárok vagy parasztkok, oly koromfekete színű creol mestizek, kik egy kisső közel járnak a vörös bőrűekhez, a nélkül, hogy legkevesebb közük is lenne a négerekkel, s kiknek hosszú vonásai megőrizték egy oly kemény kinyomatot, melyet különben jellemük meghazudtol. Buszkék levén mint spinyólok, tulozású sa-ját mintaképek galantságt s lovagias modorát. A mi gazdánk egy tisztá fehér nő, egy igen szép özvegyet vitt nőül, ki istennő gyanánt uralkodott. Ő két fiát a havannai ügynek szentelte s azok egyike az áldozatok közt volt. Ő a legelső közt volt, kik rabszolgákat felszabadítak; azok egyike sem hagyá őt oda, s mindnyájan szenvedélyes buzgalommal szolgálk neki. Madame Dolores szintugy mint az összes creolok, ama nagy gyermekek egyike volt, kiket e upán azon feltétel alatt lehet szeretni, ha a okat imádjuk; s csak ugyan imádják is őt. Félénk és egyszersmind mérsékelt, mint egy ideges és szenvedélyes nő siri fejtőres miatt, s dacolni tudott honvert a spanyol kormány haragjával, mely a kormányok legkérlelhetlenebbike saját gyarmataiban. Ő mint egy középkorbeli hőső, maga vezet lóhaton általa felszabadított nézereket Cespedes Manuélhez, a manauillói heg ekbe. Hazatérve egész idejét egy

TÁRCSA.

Cuba szigete.

Uti emlékek.

II.

A házi, azaz a házakban s a villákban alkalmazott rabszolgák, kik mindennemű iparágakat gyakorolnak, szintén mindig szabadon választhatják meg gazdáikat; azok csak ritkán használják fel ezen szabadságot s midőn valamely családban neveltettek fel, a legnagyobb büntetés, melylyel egy crádót fenyegethetnek, abban áll, ha ezt mondják neki: „mindjárt alárom papirodát.“ ez annyit tesz, mint: „ha te nem szolgálk nekem lelkiismeretesen, aláírt engedélyt fogok neked adni arra, hogy te eladhasd magadat és te magad fogsz magadnak keresni egy másik gazdát.“ Mi magunk is a körülmények által kényszerítve lévén, két-három rabszolgánót tartani s nem akarván megütni ezen emberi teremtményeket, igen gyakran tapasztaltuk e fenyegetés hatályosságát. „Oh jaj! — mondák azok sirva — hajdani gazdáink megverték bennünket; de nem fenyegettek bennünket azzal, hogy magunkat eladni küldenek bennünket.“ Ugyanezen panaszra fakadtak akkor is, midőn történetesen megpirongattuk őket. „Hajdani gazdáink — mondának ők — megverték, de nem pirongattak meg bennünket.“ Ezen gyermekek lények előtt az itések s intugy, mint a gyermekek előtt, a legesekelebb büntetést képezik. A néger helyete majdnem ép n oly változatos mint a fehéré. A legszerencsésebbek nyilván a ok, kik a földük művelésére használótnak. Ott a rabszolgaság a maga egész iszonyában uralkodik; de a ok, kik házi szolgálkra alkalmaztatnak, vagy a kik az iparágakat gyakorolják, anyagilag nem részesülnek súlyosabb helyzetben, mint a mi proletáriájaink; sőt még boldogabbak lennének, ha az

kedelmünknek Bécs felé terelődése folytán fonyogott. Ez irányban s az oda vonzó öröknek határozottan utját kell állnunk. Amde miért várnak kereskedők és bankárok, kik annyi élelmességet fejtenek ki kevésbé sürgős vállalatok létesítésénél, a közraktárak kérdésében mindent kizárólag és egyedül a kormánytól? Közlekedési eszközeinknél fölhangyunk a kamatbiztosítási rendszerrel az államvasutak építésénél a „ne tovább“ pontjához jutottunk, repudáljuk a kormány beavatkozását a kereskedelem ügyeibe s a közraktárak ügyében, a kereskedelem e legsajátabb érdekében, a magánkezdemenyözést, az önszolgálat egyszerűen ignorálja a kereskedelmi világ.

Egyébiránt a törvényhozásnak van már határozata a közraktárak létesítésére nézve, s az országos érdekek a forgalmi hálózat e szeménél is mindenesetre érvényre kell jutni. Csak hogy méltán kérhetjük, hogy közlekedési eszközeink sorában a legjelentősebb szükséglet ellátva van-e má és nem sürgetnek-e nagyobb érdekek első sorban kielégítést?

Tekintsük meg e végre közelebbről közlekedési eszközeink mult évi állapotát.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, jan. 9-én.

— **T. olvasóinkkal tudatjuk, hogy a január 7-ke után beérkező előfizetőknek csak jan. 15-től kezdve szolgálhatunk lappal elfogván a fölős példányok, a szerfelet érdekes „Bánff Dénes“ korrajzot, majd csak akkor folytatjuk, hogy mindenki megkaphassa e vonzó olvasmányt.**

— **A városi képviselőtestület** tegnap szerdán a d. u. órákban nevezetes gyűlést tartott városunk értelmisége csak nem teljes képviselve volt Heves volt a vita. A főtárgy vala: a városi végleges szervezkedés, illetőleg a belügyminiszterrel érkezett leirat; mikép kelljen eljárni, mit válaszoljanak, — ez adott okot az élénk eszmecserére. A vitának az lett a vége, hogy a belügyminiszteri leirat szerint módosítások a szervezeti munkát s egy ily értelmű felirat fogintéztetni a belügyminiszterhez; a mire aztán végtére és valahára a szervezkedés megfog történni. — Ezt megelőzte az elnököl városi főispán indítványa, hogy a helyettes polgármester eddigi tanácsosi fizetése megjavíttassék, mi elfogadtatott. — A városi önkéntes tűzoltók tisztellettelen bejelentik a képviselőtestületnek megválasztott tisztviselőik névsorát s egyttal kérik, hogy a felszerelési költségek aláírás után nem fedezhetvén, a képviselőt az őrház és mászóház megépítésének költségeit utalványozza; Min orich K ki ez ügyben a referens egyszersmind a tűzoltók parancsnoka, jelenti a képviselőtestületnek, hogy az adakozásokból begyűlt szép összegből 100 tűzoltó felszereltetett, ezenkívül remélhető, hogy a pénzintézetek is körülbelül 3000 forint fogják járulni az ügylőz, s így a város csak egyelőre fog költséznit — az okból ajánlja a mászóházra és a fellegvár építendő őrházra szükségelt költségek utalványozását, a Tompa városi mérnök terve szerinti elkészítését. Rövid vita után elhatározatott, hogy az őrház építése mindaddig el fog ha-

függő ágyban azzal tölté, hogy zeneszerü és siralmas hangon nyögjön saját honának szerencsétlenségei s ama kegyetlenségek fölött, miknek népe áldozatává lett, s fájdalomában csupán gyermekének tragikai halálát hallgatta el. Yuan senior és Dolores senora vendégszerető lakásán az egész nap a magányban s az államnak volt szentelve. Este az anya és leánya fehérbe öltözve, hosszu fűrtjeikkel vállalkon, s erkélyükön butacokon hintárván magukat, magukhoz hívtak bennünket. Bizalmasságuk méltóságos és jó indulat volt. A spanyol udvariasság a gyarmatokban oly szeretetteljes és hízegő szint vett föl, mely azt egészen szeretetre méltóvá teszi.

A spanyol vendégszeretet, mely egyszerűségéből s egyszerűségéből áll, bennünket mindig gazdáinknak lekötözöttjéül s ugyanekkor barátjéül hagy. Az éj a gyönyör s az élet órája volt. A négerek faredhatatlanul ugráltak a czukorfőződe nyitott fűdelei alatt, vagy gitáron játszóttak a banánfák lombzata alatt. Az ő frenetikus táncuk, mely százszor zajosabb a nápolyi tarantellánál, s azon óra, melyben ők magukat annak átadták, arra emlékeztettek bennünket hogy Afrikában „a nap lenyugtatól a nap felkeltéig egész Afrika táncol.“ Nappal csak alig lehet őket hallani; még kevésbé lehet őket látni. A földmivelésre alkalmazott rabszolgák eltűnnek a magas czukornádok közt, s a többiek nyugodt foglalkozások adják át magukat valamely észre nem vehető zuzban. A házakban nem látható azon hangyszerü tevékenység, mely az európai házak beljében uralkodik. Mindig úgy látszik, mintha a gyarmatok házaiban semmi egyéb tenyálót sem lenne, mint gondolkodni és élni. Yuan senior a czukornádokon kívül dohányt is termesztett, s szivarokat gyártatott kellemes multat ők beigerttek azokat meztelen czombjaikon hosszúság ujjakkal.

Más multat nők a teheneket fejték meg, melyeknek tejét fiatal peonok lóháton vitték a vá-

lasztatni, míg a városi mérnök véleményét nem ad a fölöl, hogy a városház elbirja e a 2-ik emeletet s egy erre építendő őrtornyot; ha igen, akkor az őrház csak ideiglenesen fog építtetni (1—2 évre) a fellegvár oldalára; ha nem, akkor jó tartósnak. — Az unit. egyház tanácsa a torna-vivoda egytel költségeinek fedezésére egy évre (1873), mert a torna-intézetben unit. collegiumbeli tanulók is fognak tornászati-tanításban részesíttetni, tekintve csekély alaptőkéjét 300 o. é. fttal járul. — A törvényszékek rendezése alkalmával kimaradt 3 városi törvényszéki hivatalnok, nevszerint Arz Rudolf rendezési évi nyugdíjt, Nagy Mihály szintén ezért, a harmadik a végkielégítés összeg megnagyobbitását kérelmezi, a szakbizottság véleményének meghallgatása után ez megtagadtatik. — Több ily apró keblü ügyek elintézése után a gyűlés eloszlott.

— **„A kolozsvári polgári társalkodó“** 1 évi január hó 12-én d. u. 3 órákor fogja rendezési évi közgyűlést saját szállásán meg tartani.

— **Kolozsvár, jan. 8. 1873.** A Victoria biztosító társulat, tegnap választmányi gyűlésében vezérigazgató Galgóczi Károly állása őli lemondását elfogadta, és így hat hónap mulva ezen szorgalmatos veterán szakember a vezérigazgatóságot a csakugyan ezen gyűlésben vezérigazgatónak az igazgatóság ajánlatára megválasztott Szász Gyulának adandja át, kötelezően előbb magát ezen idő alatt a „Nemzeti“ biztosító intézet zilált ügyeit a „Victoria“ részére rendezni. Szász Gyula mellé főtitkárral, a tapasztalatban gazdag prágai titkár Derszenyi lön megválasztva. Galgóczi Károlynak az igazgatóság ajánlatára érdemei előismerésüül a választmány egy küldöttség által, B. Bánff Dániel vezetésére alatt adatá tudtára, hogy tisztelletteli vezérigazgató címmel őt felruházván, bőles tapasztalatait a társulattól a jövőre se vonja meg, a mit a lelépett vezérigazgató halásan fogadván, megígért. Elnök Dr. Hintz György, veje Szász Gyula vezérigazgatónak megválasztatván, az elnökségről társulati szabályaink értelmében érekenyen lemondott. B.

— **Simon Elek** érdemes polgáriarsunk Jakab Elek kezdeményezése folytán, 100 fttal ajánlott fel a székely nemzet története megírására.

— **Tűzi lárma** zavarta föl tegnap 1 1/4 óra tájban az ebédől városunk lakóit. A tűz külső közöputczában a honvéd-laktanyán alól fekvő Weiss Mendel-főle szeszgyár udvarán lévő, egykor pajtának használt építmény fedélzete alatt ütött ki, de csakhamar el lön oltva s a veszély a fő épülettel s a szomszéd épületektől elhárítva, a közelfekvő dohánygyár tűzfekendője legelső volt a helyszínén, s oltotta a tűzet, míg a vele majdnem egy időben érkezett városi önkéntes tűzoltók fecskendője felszerelve lön, mire aztán a két fecskendő, s az utóbb érkezett monostori gazdasági fecskendő — egyttelenen rémséges vízzönnel borították el a kis pajta földet. Városi önkéntes tűzoltóink mind helyt voltak s oly szorgalommal működtek, hogy a tűznek legparányibb deszkák alá rejtkezkedő szikrácskáját felkeresve kioltották. — Tűzjelző ház hiányának káros volta ma is tapasztaltatott.

— **Furcsa történetről** beszélnek. A

rosba, egy alkalmi dalt énekelve, melyet minden tejárusnőnek ismernie kellene, mivel a refrain e szavakkal végződött: Aqua barata „olcsó víz.“ — Mindnyájan igen előzékenyek voltak, szeretettel méltó figyelmet tanúsítottak az idegenek iránt, s biztosak lévén a fölöl, hogy urnőjük helyeslellettüket, minden perczen gyümölcsöket s a vidék adományait hoztak nekünk. A pezeták, melyek kezeinkből önzönlötték, eléggé tetszettek nekik; de a tiszta jó indulat volt mindig legelső rugójuk. Míg a látkörön eltévedt tekinteteink a hegyek titkát keresték, vagy a kókusz diófák hajfűrtös gyanánt hullámzó fejének ingadozását kizérték, ezen jó termények leguggottak körülöttünk, s szemek, ha azokat lesütöttük, egyszerűre az ő durva és szeretetreméltó arcaikkal találkoztak, örömtől sugározva saját ajándékaik felett.

Ezek guineóknak nevezett kis liliputtibanának, avuacatok, oly körte alakú gyümölcsök voltak, melyek amaogyoró izü húst foglalják magokban, mely annyira ismeretes a gyarmatok növényi világának neve alatt; pép almákat, indiai körte-befőzöttket, oly nagy guavanákat, melyeket kanállal esznek, s rikkaság gyanánt igen rosz és igen otajos kis fűzék vaját, édes narancsokkal, narancsokkal, koserü narancsokkal, s a gyümölcsök ama királyával, az ananással telt kosarakat, mely utóbbi sehol sem érdemi egy meg azon nevet, mint Havanna- és Tabagoban; mi ebből ama Sanglia nevü kellemes italt készítettük mely vízből cognaoból, czukorból és ananás-léből álló vegyület. Ezen életmód igen kellemes volt, azonban mindennek vége van, még a contemplatív életmódnak is, sőt különösen a contemplatív életnek. Tehát bucsut vettünk gazdánkól, ama félig egyezményeszerű, félig ösztinte lovagias szólasformák közepette, melyekért a spanyol mindig kész számunkra felajánlani saját személyét és vagyonát.

székelyföld egyik falujában lakik egy birtokos ember, ki feleségétől már egyszer elvált s akkor válását megváltoztatta, egy vagyonos ev. ref. nőt vevén el feleségül. Közelebbről a gazda nejt arról értesíté, hogy borért megy, felkészült s egyik szolgájával el is ment; de nem borért, hanem a szomszéd faluba sógorához. Roszat vevén feleségéről észre, este visszatért életére, amde ott semmi nosz, semmi hang. Két nap tartott a leselkedés; végre annyira megláztott, hogy nem bírta tovább kiűnn a szabadban kiállni, s bement a házba. Neje csodálkozott. Férje megparancsolta, hogy gyertyát gyújtani ne merészeljen. Kis szünet után az ablakon kopogtattak. Ekkor a férj imigy szólott feleségéhez: te, ha ugy nem szólsz mint eddig szoktál, im a fegyver azonnal keresztül lölek! A férj meghuzódván egy szögletbe, a kopogtatót felesége beereszté; édesen szólottak egymáshoz, s midőn már a feleség által várt vendég ölegetné a menyecskeket, a férj gyertyát gyújtott, s kérdé: mit keressz itt? ne mozdulj mert agyon lölek! A szolgát elküldé emberekért, s midőn ezek megérkeztek, megkötöztette a látogatót s megakarta lőni, majd haját, szakalát leborotválni; de akadt oly kegyes ember, ki ez eljárást roszalta — és így azt megtörténni nem engedte; elvégre a férj egyebet nem tett, mint kiálltván egy 600 o. é. forintról szóló kötelezőnyút, azt a házához bement férfi aláíratta, azután a levélhordóval összekötvén, reggelig fennállva tartá, azután ujdun lett sógorával közintvén, őt elbocsátotta.

— **A kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóság** Bartha Józsefet és Obersil Gyulát VI. osztályu, Csibi Józsefet, Rusz Istvánt, Zöld Ferenczet, és Németh Andrást VII. osztályu adó-tiszttekké, — továbbá Csató Istvánt vámszedővé és Trines Andrást vámellenőrré nevezte ki.

— **Dohányjövédék és termelés.** A dohánnyal beültetett terület és a beváltott mennyiség 1868 óta nagyon alászállt. Az említett évben 95,000 hold területről 865,000 mázsát. — 1869-ben 58,000 holdról 268,000 mázsát, — 1870-ben 75,000 holdról 735,000 mázsát és 1871-ben 68,449 valósággal beültetett holdról 610,209 mázsá dohányt váltott be a magyar kincstár. A csökkenés még nagyobb arányokat ölt, ha e számokat a mindenben kedvező 1867 év eredményeihez viszonyítjuk; ekkor ugyanis 112,089 holdnyi terület volt dohánnyal beültetve, a melyen 891,504 m. dohány termelt. Egyébiránt, ha eltekintünk az általában kedvezőtlen 1869-ik évtől, melyhez képest az 1870-iki eredmény látszólagos emelkedést mutat, a havatlás állandónak bizonyult és az 1867-ik 801,000 mázsá teménynek 1871-ben 610,000 mázsára való következetes apadásában tükröződik. Ezen csökkenés különben más számeredményekben is észlelhető. Így az örökös tartományok részére eladott nyers anyag és gyártmányokért befolyt 1868-ban 6,600,000 1869-ben 5,760,000, 1870-ben 2,900,000 ft. A dohányjövédék a mult évben 14 millió ft tiszta jövedelmet hozott 1870-ben 9, 1869-ben 12 és 1868-ban 13 millió. A tisztajövedelemnek 1868-tól a mult évig mutatkozó következetes apadását a gyárakban szükségelt nagymérvü beruházások, készletvásárlás és építkezések okozták. Ennek következtében 1868-ban 7, 69-ben 8, és a reá következő évben 9 gyár működött. A mult évben nem állítottatott ugyan új gyár, de a fennállóknak üzleti terjedelme nagy mérvben szaporított. Mindezek dacára saját gyáraink nem képesek a szükségletet fedezni. 1871-ben 461 millió darab szivar gyártatott hazánkban, 189,000 mázsá pipadohányt és 1833 mázsá burnót és mégis külföldről be kellett hozni 43 millió darab szivart és 61,720 mázsá pipadohányt. A mult évben 1871-hez képest 10 millió szivarral és 18,000 mázsá dohánnyal több be fogyasztatott el.

— **Királyi irónó.** A svéd királyné szenvedélyes kedvelője az irodalomnak, és igen sikerült beszédeket is ir külföldi lapokba Annien Arden név alatt.

— **Gyermek-logika.** Midőn Dumas és Girardin a „Egy nő bünhődése“ címü drámát írták, Dumasnak nem igen tetszett a drámai cselekmény menete, igen merésznek, kegyetlennek tartá azt, hogy a gyermek az anyjával szemben határozottan atyja részére álljon. Sok tételődés után végre kérdőre vonta saját kis kilenc éves leánykáját: „Gyermekem, én s anyád válni akarunk, melyiknél akarsz maradni?“ — „Ha — volt a felelet — anyám hagy el téged, nálád maradok; ha pedig te lennél olyan rosz, hogy anyámat eltaszítanád, vele megyek.“ A kis gyermek logikája döntött, e szerint írták meg a darabot.

— **A nyugot-tengeri** árvizkárosultak fölsegelésére alakult német egyll. már eddig 334,000 tallért gyűjtött össze.

— **Zöld karácson** Gottscheeban az ünnepek alatt a lakóskok mezei virágokkal feldíszített kalapokkal mentek templomba s maga a templomi szószéken is néhány nagy bokréta díszlett.

— **Franciaország** a hadisarcz 4-ik milliárdját 200 milliónyi részletekben, még pedig jan. 15-én, febr. 15-én, márcz. 15-én, apr. 15-én és máj. 15-én fizeti le Németországnak. E milliárdból 30 millió már kezei közt van a francia kormánynak, mely ez összeget valóértékkel he-

lyettesítette, nehogy a pénzpiaczon zavarok támadjanak.

— **Csak pontosan!** Egyik párisi életbiztosító társaság pénztáránál nemrég egy ur akarta felvenni évi járadékának két utolsó részletét, az illető hivatalnok megtekinté az iratokat s így szól: „Papirjai nincsenek rendben. Nincs itt életigazolása?“ — „Ott van kezei között.“ — „Csak egyet látok“ mond a pontos pénztártiszt, a mai kelettel, hól a mult negyedévi?“ — „Azt hiszem — felelé a biztosított ha most élek, a mult negyedévben is éltém.“ — „Őn hihet, a mit tetszik — mondá a hivatalnok — de az igazgatóság másként gondolkodik.“ A biztosított hogy pénzéhez juthasson, kénytelen volt eltávozni és igazoltatni, hogy életben volt az utolsó előtti évnegyedében is.

— **New-Yorkban** nagy turista-csapatok vannak szervezkedő félben, meglátogatandók a bécsi világkiállítás.

— **A cholera-járvány** Pesten már csaknem megszűnt, Horváthországban azonban roppantul pusztit.

— **Utánzásra méltó.** A zakányi vaspályán a harmadik osztályu koocsikat nemrég futni kezdtek. A coupék közti válaszfalat t. i. egyik végén áttörök, a hégzagba vaskemenczét állítanak, mely kellemes meleget terjeszt a koocsban. Ily intézkedés nálunk sem ártana.

Nemzeti színház.

Kedden Január 7-én először „Martinuzzi Frater György“ a Toldi alapítványból 100 arannyal jutalmazott eredeti tragoedia 5 felv. írta Szász Károly. Főérdeme a műnek a historiai hűség és szabatos nyelvezet; de megoldatlan maradt épen a historiai hűségből fölmerült azon nehézség, hogy Martinuzzi tragikus alakká nője ki magát.

„Hol a németnek, hol a töröknek árulta az országot“ így szól a historia róla. Monologjaiban elmondja ugyan, hogy őt csak a honszeretet vezérlé, de a 4-k felvonásban mint püspök, az 5-ikben mint Cardinalis jelenik meg, titkára felhalmazott kincseiről beszél, s a néző önykénytelen azon gondolatra jön, hogy valamint a királyné elkezdvé az egész udvari környezet őt álnoknak, hazugnak, képmutatónak valja, ugy biztosításai, hogy őt csak a honszeretet vezérlé, nem őszinték. Diplomatóból nehéz tragikus hőst alkotni. Amazt az ész, számítás és opportunitás: ezt a szív és szenvedély kell, hogy vezérelje, s épen ezért csak utóbbi bukása idézheti elő a közérzés véteit.

Igaz, hogy Zápolya halálos ágyában fia egyik gyámjának nevezé Martinuzit, de a király halála után az ország főkapitányának, Petrovits temesi bánnak, a pécsi püspöknek, szóval az egész környezetnek gyűlölete ki tör ellene, az ország királyné kegye tartja őt az ud armál, s csakhamar a királyné kegyét is elvesztvén, ekkor a sörösuhás barát azon nagy hatalmát, miszerint, főkapitány, bánnak, püspöknek csak amugy rendeleteket oszt, a néző indokolva nem látja. Van azonban fénypontja is e műnek, tudniillik a szinpad ismerete, mert ugy az első jelenet a Zápolya halálos ágya, végrendelezése, valamint a török tábor, Budavár elfoglalása s a királyi lakából kiűzött királyné megjelenése valódi szini hatással bírnak.

Az előadást illetőleg ugy a rendezés, mint a kivitel dicserendő. Mátrai a főszerepet esinos alakítással, jó maszkirozással s helyenkint kellő melegséggel és átérzéssel személyesítette. Némethi Irma kitünő Izabella volt. Szentgyörgyi szépen maszkirozott, Szulimán török császár volt, de lepegő modora kissé rontotta a hatást. A török császárok inkább heves, mint lanyha természetü autokraták szoktak lenni s Szulimánnak a gyermek iránti jó indulata lassúsággal nem járt karöltve; de eléggé nem dicserhető Egressi, Kovács Gy., Krasznai és Halmi urak, kik Zápolya, Török Bálint, Castaldo és Ferrari kisebb szerepeire vállalkoztak. Berényi Gy. (Petrovits), Parragh (Verbőczy), Dezső (Eszéki) a vára-kozásnak szintén megfelelték. Végül meg kell említenünk, miszerint ezen tragoedia az 1869-iki jutalmat nyervén, ugyanazon évben Pesten először adatott s megfoghatlanunk tünik föl előttünk, hogy jutalmazott szinpadi ujdonság szinpadunkon csak három év mulva kerül előadásra. A közönség nagy számu megjelenése által az eredeti historiai művek iránti pártolását szépen tanúsította.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Január 8-ról. 1873 5% metaliques 66.66 nemzeti kölcsön 70.60. 1860-diki államkölcsön 102.75. Bankrészvények 982. H. telrészvények 330.25. London 103.30. Ezüst 106.60 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 865 1/2.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79. —. Temesi 78. —. Erdélyi 77. —. Horv. Szlavon —. —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Hirdetmény.

A gy.-fehérvári c. f. kir. törvényszék részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Izrael Lszáknak Radu Juon eleni 10 frt. o. é. és jáulkaí iránti keresete folytán ez utóbbinak Bozes községében lefoglalt és becsült fekvősegei u. m. egy 6 vékás szántóföld, egy házastelek és egy kert, összesen 280 litra becsulve, alóírt törvényszéknel hivatalos órában megtekintethető s az árveréskor felolvasandó árverési felételek érie mében 1873-ik év **februárius hó 7-ik** napja az első, és 1873-ik évi **március 7-ik** napja a második határidőben. mi dég d. e. 10 órákor Bozes község előjáró házánál, az első határnapon becsárán vagy azon felül, a második határnapon pedig becsárón alól is bírói elárverés útján a legfőbbbet igézőnek elfognak adatni.

Ez okón felhívának mindazok, kik a fennebirt fekvők iránt tulajdoni vagy más igényt vélnék érvényesíthetni, hogy igénykereseteiket e hirdetmény közzétételének utolsó napjától számítandó **15 nap** alatt, elsőbbségi bejelentvényeiket pedig az árverés kezdetéig ezen törvényszékhez annyiival inkább nyujtsák be, mivel ellenkező esetben azok a végrehajtási árverés fogamatosiását nem gátolván, igénylők egyedül a vételár fölősegeére fognak utasítatni.

A kir. törvényszéknek Gy.-Fehérvárt, 1872 december 2-kán tartott polgári tanács üléséből.

Jeney Gábor,
kiadó.

40 huzásra

évenként
melyek közt
2 főnyeremény á 300,000 frt.
1 „ á 220,000 frt.

7 „ á 200,000 frt.
1 „ á 150,000 frt.
1 „ á 110,000 frt.
s még nagyszámu 60,000, 50,000, 40,000, 30,000 forintos nyeremény van, játszhatni

A. csoportu Játéktársulatunkban

egy részletjegyre 18 résztvevő közt, 25 negyedéves 7 forintos részletfizetéssel.

E kedvelt csoport

minden, az osztrák birodalomban létező állam- és magán kölcsön-sorsjegyet tartalmazza, a melyek tőzsdei árkeleti ára a teljes befizetés után a résztvevők közt elosztatik. A törvényszerű bélyegilleték a részletjegyre egyszermindenkorra 1 frt 30 kr. Már az első részlet lefizetése után 7 forintjával, a salm-sorsjegyek január 15-kén, a Clary-sorsjegyek január 30-kán, az 1860-ki és a Genois-sorsjegyek február 1-én, a magyar díj- és stanislaus-sorsjegyek február 15-én sat. sat. leendő legközelebbi huzására játszik minden résztvevő.

Az 1839-ki főnyereményt 1871 szeptember 1-jén, Az 1864-ki főnyereményt 1870 szeptember 1-én.

nálunk nyerték játéktársulatban részletjegyyel.

Az első osztr. Industrial-bank váltó irodája
ezelőtt **Fürst Ede,**
Bécs Istvántér.

forintos sorsjegyre, 1 Salm-, 1 Clary-, 1 Pálffy-, 1 Genois-, 1 Budai-, 1 Windischgrätz-, 1 Waldstein-, 1 Como- és 1 Keglevich-sorsjegyre játszhatni

C. csoportu játéktársulatunkban

18 résztvevő közt, 25 negyedéves 7 frtos részletfizetéssel. **Már az első 7 frtos negyedéves részlet lefizetése után a Salm sorsjegyek**

január 15-kén, a Clary-sorsjegyek január 30-kán, az 1860-ki és a Genois-sorsjegyek február 1-én, az 1864-ki sorsjegyek mártius 1-én, a Hitel-sorsjegyek ápril 1-n sat. sat. leendő huzásában játszik minden résztvevő

évenként a három milliónál több nyereményre.

Teljes befizetés után a sorsjegyek tőzsdei árfolyam szerint eladatnak s áruk a résztvevők közt egyenlő arányban elosztatik. A törvényszerű bélyegilleték minden részletjegyre után egyszermindenkorra 1 frt 30 kr. Megrendelések és a további részletfizetések postai utalvány által eszközölhetők. **Nyeremények azonnal kifizetnek.**

Az 1839-ki főnyereményt 1871 szeptember 1-én, Az 1864-ki főnyereményt 1870 szeptember 1-én nálunk nyerték játéktársulatban részletfizetés mellett.

Az osztr. Industrial-bank váltó irodája
ezelőtt

Fürst Ede,
Bécs, Istvántér.
(Után nyomatot nem díjazunk.)

Öt hitel-sorsjegyre

két 1864-ki 100 frtos, két 1864-ki 50

A kolozsvári

hitelbank és zálogkölcsöntársulat

elfogad

készpénz betételeket 100 frttól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizettetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl **500 frttól kezdve telekkönyvezett** birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

Egyszersmind jelentjük, hogy az „**első magyar**“ általános biztosító társaságfőnökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű **tűz-, jég- és életbiztosítást.**

az igazgatóság.

Egy hosszú öl tűzifa

15 frt.

helyt Kolozsvárt

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni, **míg ezen fatömegből tart.**

Keresztesy Pál.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI
KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alóírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos ivenk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyujt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerzettnek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron** számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból **kész raktárt tart**, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.